

Toplumcu Düşünce Enstitüsü Değerlendirme Notu

DN - Siyaset/17-04

27 Mayıs 2017

Hazırlayan: Prof. Dr. Hurşit Güneş

İngiltere'deki Seçimlerin Görünümü ve Türkiye İçin Dersler

8 Haziran'da İngiltere'de genel seçimler var. Erken seçim kararını Muhafazakâr lider ve Başbakan Theresa May almıştı. Bu seçimlerin en önemli yanı geçen yıl gerçekleşen, Brexit referandum kararından sonra Başbakan May'ın bu yeni sürece yeni bir siyasal irade ve destekle devam etmek istemesi. Malum May bir seçimle başbakan olmuş lider değil; kendisi David Cameron'un istifasıyla parti genel başkanlığına geldi. Cameron AB'de kalmaktan yana tavır almış ancak halkın bu yönde karar almaması üzerine görevinden ayrılmıştı.

O arada, halka yanlış bilgi verdiği için UKIP lideri Nigel Farage da istifa etmişti ancak İşçi Partisi lideri Jeremy Corbyn liderliğini korumuştur. Parti içinde ciddi bir sarsıntı geçirdikten sonra Corbyn yerini korudu ve şimdi güçlü bir sol rüzgâr estirmeye gayret ediyor.

Seçimlerin temel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- **İngiltere'de seçimlerde ana gündem içinde Brexit doğrudan yer almıyor..** Bu konu geride kalmış gibi. Oysaki genç seçmen referandumda AB'de kalma yönünde karar beyan etmişti ve şimdi o görüş seçimlerde kullanılabilir. Hiçbir partinin söyleminde artık AB'ye dönüş yer almıyor. Bununla beraber Brexit parantezi içinde göçmen ve mülteci konusu yoğun biçimde yer alıyor. Tıpkı diğer Avrupa ülkeleri gibi.. AB sanki mültecilerin akın etmesinin temel nedenini oluşturuyor.
- **Seçimler yine iki partili bir sisteme doğru evrilme eğilimi gösteriyor.** Gerçi seçim sistemi (dar bölge, çoğunluk sistemi) de iki-partili sistemi zorlasa da, asıl neden son 20 yılda ortaya çıkan yeni partilerin net duruş sergileyememeleri ve güven kaybetmeleri. Fakat en önemlisi İşçi Partisinin geleneksel konumunu pekiştiren ve bunu da çok açık bir biçimde ifade eden siyasete dönmesi seçmen nezdinde güvenilirlik kazanıyor.
- **İngiltere'de seçim yarışı orta yaş grubundaki iki liderin arasında cereyan ediyor.** Bir yandan İşçi Partisinin genç lideri Ed Miliband'ın istifasıyla, daha deneyimli ve partinin geleneksel politikalarına (fabrika ayarlarına) daha yakın olan Jeremy Corbyn'in partisinin başına gelmesi, diğer yandan referandum sonrası Muhafazakâr Partinin genç lideri David Cameron istifa etmesi ve bu koltuğa deneyimli siyasetçi May'ın gelmesiyle kampanya orta yaş ve üstü iki liderin yarışına dönüşmüş durumda. Böylece Yunanistan'da Çıpras ve Fransa'da Macron dışında, Alman lideri Merkel'in yanı sıra çoğu güçlü Avrupa ülkesi deneyimli liderler tarafından yönetilmeye başlamış olacak. Bununla beraber **İngiliz seçimlerinde liderler değil, manifestoların tartışıldığını gözden kaçırmamak gerekiyor.** Sıklıkla liderler gündeme gelse de Avrupa'da seçimlerde fikirler ve politikalar hala önemli.

- ***İşçi Partisi liderinin seçim manifestosu bir hayli ses getirmiş durumda.*** İlginçtir, bir zamanlar Blair ile Merkez'e kaymanın oy arttıracağı düşünülürken, sol vurgusu hayli güçlü olan bu manifesto açıklanır açıklanmaz İşçi Partisi kamuoyu yoklamalarında neredeyse uçtu ve Muhafazakâr Parti ile arasındaki 20 puanlık fark yarıya indi. Demek ki, halk artık liberal politikalarından mustarip. Okul taksitlerinin kalkması, posta, tren ve enerjinin millileştirilmesi seçmeni olumlu yönde heyecanlandırmış.
 - Emeklilerin ücret artışlarına Muhafazakârların getirdiği üçlü kilit (ortalama ücret artışı, enflasyon veya en az yüzde 2,5) sisteminin olduğu gibi kalacağını belirtiyorlar. (May bunun ikiye düşürülmesi gerektiği düşüncesinde) Emeklilik ücret yaşının 66 olarak sabitlenmesini istiyorlar ve bu da emeklilerin lehine. Corbyn sağlık harcamalarının da (May'in taahhüdünün tam 4 katı olarak) 30 milyar sterlin artırılmasını öneriyor.
 - Eğitim alanında İşçilerin vaatleri oldukça çekici. İlkokuldaki öğrencilere bütün yemeklerin ücretsiz olduğu gibi, 30 kişiden fazla sınıflara izin verilmemesi. Ve en önemlisi üniversitelerin tamamıyla ücretsiz olması!
 - Gelelim bütün bunların nereden karşılanacağına; alt vergi diliminin 150 binden 80 bine çekilmesi (yüzde 45 vergi). Öte yandan yüzde 50'lik vergi verecek dilimin de 123 bin sterlin olarak belirlenmesi. Kurumlar vergisini May indirmeye çalışırken Corbyn yüzde 21'den 26'ya yükseltmeyi hedefliyor. Hayırlısı diyelim; çünkü bu son değişiklik Brexit sürecinde bayağı bir rekabet kaybına neden olabilir.
 - İşçiler Brexit konusunu tartışmıyorlar. Ancak AB ile pazarlığın sürmesini ve varılan noktanın Parlatmentonun onayına sunulması gerektiğini belirtiyorlar. Mülteciler ve göçmenler konusunda ise sınırlayıcı olmaktan yana değiller.
- ***Başka bir ilginç durum May'in manifestosu ile ilgili.*** Bu metin kendi cenahında epeyce tepki toplasa da, anketlerde Muhafazakârlar hala açık ara önde gidiyor. May'in bu seçimlerde 30 yıl önce partisini yönetmiş bir başka kadın lider olan Thatcher'ın aksine bir duruş aldığı; kimi politikalarının radikal olmak yerine Merkez'e yönelmiş olduğunu görüyoruz. Tabii muhafazakâr klasikler de yok değil. Devlet tarafından 900 bin çocuğa sağlanan öğlen yemeğinin kaldırılacağı konusu bu klasiklerin başında geliyor. Bütçede 650 milyon sterlinlik tasarruf sağlayacak bu tedbirin ailelerin her birine 440 sterlinlik bir yük getireceği sanılıyor. Ancak öğrencilerin okula erken başlayabilmesi için devletin bu sefer ücretsiz kahvaltı vereceği vaat ediliyor.
 - Namlunun ucunda sadece öğrenciler yok. Varlıklı olan (serveti 100,000 sterlinin üstünde) yaşlıların sosyal bakım olanakları kısıtlanıyor ve bundan da 100 milyon sterlin tasarruf edileceği belirtiliyor.
 - Gelir vergisinde istisna limiti 12,500 sterline çıkarılıyor, 2020 itibariyle de yüksek dilim olarak 50 bin sterlinin üstü belirleniyor. Yine 2020'de kurumlar vergisinin yüzde 17'ye indirilmesi vaat ediliyor.
 - Bütün bu vergi indirimlerine rağmen, May 5 yılda 8 milyar sterlinlik sağlık harcaması artışı taahhüdünde bulunuyor. Bu nasıl olacak, merak konusu.

- Öte yandan AB ile özel bir ortalık anlaşması imzalama arayışında olmak istediğini açıklayan May'e bu imkânın AB tarafından verilir verilmeyeceği ayrı bir konu. Çünkü May'in önce AB'den ayrılma nedeniyle ödemesi istenen olağanüstü çıkış bedelini (60 milyar Euro) bulması gerekiyor. May buna dirense de işi oldukça zor. Manifestosunda AB ülkeleri dışından gelenlerin istihdamını sağlayan şirketlerin de daha yüksek vergilendirmesi May'in taahhütleri arasında yer alıyor. Bu da gösteriyor ki, İngiltere'nin Brexit'i pek de gönülden olmuyor.
- **Liberal-Demokratlar seçim yarışında geriye düşmüş durumdadır.** Bu seçimler biraz siyah-beyaz gidiyor; gri alanların oldukça boş kaldığı, revaçta olmadığı anlaşılıyor. Buna rağmen, bu kesimin marhuanayı serbest bırakma ve Brexit referandumunu tekrar etmek istekleri göze çarpıyor. Göçmen politikasında sınırlayıcı olmaktan kaçınan, emeklilerin konumunu koruyan, eğitimindeki harcamalardan da sakınmayan bu ittifak sağlık kesiminde ücret sınırlamasının kalkmasını istiyor. Vergilerde ise gelir vergilerinde çok sınırlı bir artışla bu harcamaları karşılayabileceklerine inanıyorlar.
- **İngiliz ekonomisi Brexit'ten beklendiğinden daha az etkilenmiş görünüyor.** İşsizlik son 40 yılın en düşük düzeyinde. Ekonomi çok sorunlu olmayınca iktidar da avantajlı oluyor. Buna rağmen seçimlerde ekonomi gündemin üstlerinde yer alıyor.
- **Seçim sonuçları üç aşağı beş yukarı belli.** Muhafazakârlar kazanacak görünüyor. Corbyn kaybeder kaybetmez gitmek zorunda. İstemese de. Ancak partisinin oylarında çok ciddi bir artış sağlarsa kendinden sonra gelecek lideri belirleyebilecek ve daha solda birinin seçilmesinin önünü açmış olacak.
- **May tarafında ise uzun ve zorlu bir yol var, Brexit!** İngiliz ekonomisi şimdilik pek etkilenmemiş görünse de orta vadede çok ciddi bir hasar beklenmeli.
- **Seçimlerin bizim açımızdan en önemli tarafı ise kişilerin değil, manifestoların yarışması.** Bu konu Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasal çıkmazın da en temel anahtarı. Öte yandan, ülkelerini daha iyi yönetmek için liderlerin olağanüstü bir mutfak çalışması yaptığı da asla gözlerden kaçırılmamalı.